

ב"ה • ערב שבת קודש פרשת מקץ | חנוכה • כ"ט בכסלו התשע"ט

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

התקשרות

אירעב

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפרשת השבוע
הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ט בכסלו ה'תשע"ט – ו' בטבת ה'תשע"ט

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר המצוות
ו'	כ"ט בכסלו	הלכות מאכלות אסורות פרק יא"ג.	הל' שמיטה ויובל פרק י.	מל"ת קפא. קפב. קפד. קפה. קפג.
ש"ק	ל' בכסלו	פרק יד"טז.	פרק יא.	מל"ת קפז. קפו. קפט. קצ. קצא. קצב.
א'	א' בטבת	פרק יז. הלכות שחיטה... בפרק קים אלו. פרק א"ב.	פרק יב.	מל"ת קצג. קנג. קצד. מ"ע קמו.
ב'	ב' בטבת	פרק ג"ה.	פרק יג.	מל"ת קא.
ג'	ג' בטבת	פרק ו"ח.	שאלו שלום וגו'. ספר עבודה והוא ספר שמיני. הל' בית הבחירה... בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קמז.
ד'	ד' בטבת	פרק ט"א.	פרק ב.	מל"ת שו.
ה'	ה' בטבת	פרק יב"ד.	פרק ג.	מ"ע קמח.
ו'	ו' בטבת	נדבות פי וגו'. ספר הפלאה והוא ספר ששי. הלכות שבו עות... בפרקים אלו. פרק א"ג.	פרק ד.	מל"ת סא.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ק"ש	זמן ק"ש	זריחה	זמן ציצית ותפילין	החמה	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	החמה**	הכוכבים	צאת
	72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה										
ו', כ"ט בכסלו	5.11	4.23	5.33	8.58	6.36	5.33	11.32	12.02	4.35.9	5.02		
ש"ק, ל' בכסלו	5.12	4.23	5.34	8.59	6.37	5.34	11.33	12.03	4.36.0	5.03		
א', א' בטבת	5.12	4.24	5.35	8.59	6.37	5.35	11.33	12.03	4.36.2	5.03		
ב', ב' בטבת	5.13	4.25	5.35	9.00	6.38	5.35	11.33	12.03	4.36.3	5.03		
ג', ג' בטבת	5.14	4.25	5.36	9.01	6.39	5.36	11.34	12.04	4.36.5	5.03		
ד', ד' בטבת	5.14	4.26	5.37	9.01	6.40	5.37	11.34	12.04	4.36.8	5.03		
ה', ה' בטבת	5.15	4.27	5.37	9.02	6.40	5.37	11.35	12.05	4.37.0	5.04		
ו', ו' בטבת	5.16	4.27	5.38	9.02	6.41	5.38	11.35	12.05	4.37.2	5.04		

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ
מקץ / חנוכה	5:15	4:00	5:16	4:14	5:18	4:03	5:18	4:18
ויגש	5:17	4:01	5:18	4:15	5:20	4:04	5:20	4:20

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מול: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד 6084000

פקס: 960616903 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ISSN 0793-7474

נרות של מסירות נפש

אף-על-פי שעניין נרות חנוכה נמשך מנרות המקדש ומצד נס פך השמן שאירע בנרות המקדש – יש בנרות חנוכה מעלה יתרה על נרות המקדש. נרות חנוכה קיימים לעד משום שתוכנם הוא מסירות-נפש – עניין הנוגע לכל המצוות ולכל הזמנים. על-ידי עבודה במסירות-נפש נזכה לגילויים של ימות המשיח. משיחות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב

והעניין בזה:

אף-על-פי שעניינם של נרות חנוכה נמשך מנרות המקדש, וכמוכן גם מפשטות העניינים, שמקורם של נרות חנוכה הוא מצד הנס שהיה בפך השמן שבו הדליקו את נרות המקדש, אף-על-פי-כן, יש בנרות חנוכה מעלה יתירה לגבי נרות המקדש, שהרי נרות חנוכה הם מצווה מדרבנן⁵, ואמרו רז"ל⁶ "חמורים דברי סופרים" ו"ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה"⁷.

וכמוכן גם מדברי הרמב"ן הנ"ל, שמצד מעלתם של נרות המקדש עצמם – "כשאינן בית-המקדש קיים... אף הנרות בטלות", ורק מצד עניינם של נרות חנוכה – "הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו".

ותוכן העניין – שנרות חנוכה קשורים עם מדרגה שלמעלה מהשתלשלות, ששם "לא שנית⁸", דהיינו שאין שם מקום להגבלות ושינויים ("אתר דלא אשתני"⁹). וכיוון שכן הוא בשורשם, לכן נמשכו גם למטה באופן זה, שקיימים לעד ולעולמי עולמים.

וזהו גם הטעם לזה שנרות המקדש הם שבעה

א

איתא ברמב"ן¹ בשם המדרש: "כשראה אהרון חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו. אמר לו הקב"ה, חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות"², "לגדולה מזאת אתה מוכן, הקורבנות – כל זמן שבית-המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם – אל מול פני המנורה יאירו"³.

ומפרש הרמב"ן: "לא רמזו אלא לנרות חנוכת חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו".

ועל-פי זה נמצא, שמעלת הנרות גדולה ממעלת הקורבנות, ואפילו ממעלת הקטורת⁴. ומעלה זו היא בשני עניינים: (א) גם בזמן הבית גופא גדלה מעלת הנרות למעלה ממעלת הקורבנות, ומצד מעלה זו נעשה עניין נוסף (ב) הנרות קיימים לעד, אפילו בזמן הגלות (שהוא עניין נרות חנוכה).

ונוסף על ב' המעלות בעניין הנרות בכלל, ישנן ב' מעלות אלו בפרטיות גם בנרות חנוכה עצמם: (א) נרות חנוכה היו גם בזמן הבית (שהרי חכמים תקנו היום-טוב דחנוכה בזמן בית שני⁵), וגם אז היתה מעלתם גדולה ממעלת הקורבנות, (ב) נרות חנוכה ישנם גם בזמן הגלות.

6. סנהדרין פחב, (במשנה). ירושלמי שם פי"א ה,ד. ועוד.
7. ע"ז להא ובפרש"י.
8. מלאכי ג,ו.
9. ראה זוהר ח"א רכא, סע"א ואילך. ח"ג קז, סע"א.

1. בהעלותך ח,ב.
2. פירוש רש"י על הפסוק.
3. במדב"ר פט"ו,ו.
4. ראה רמב"ן שם: ולא נחמו בקטורת בוקר וערב כו'.
5. רמב"ם הל' חנוכה פ"ג ה"ג.

וסוכות כנגד יעקב, דכתיב¹⁶ ולמקנהו עשה סוכות¹⁷.
ונוסף לזה ידוע¹⁸ ש"תפילות אבות תקנום",
אברהם תיקן תפילת שחרית... יצחק תיקן תפילת
מנחה... יעקב תיקן תפילת ערבית".
וזהו שכל המועדים מאירים ונמשכים בג'
התפילות - פסח בתפילת שחרית, שבועות בתפילת
מנחה, וסוכות בתפילת ערבית; אבל ההארה של
ימי החנוכה מאירה בכל הזמנים.

T

וביאור העניין בעבודה:

כל המועדים הם עניינים פרטיים בעבודה, ולכן
ההארה של כל אחד מהמועדים מאירה בזמן ועניין
השייך לו.

מהשאיין כן חנוכה - עניינו מסירות נפש,
ומסירות נפש צריכה להאיר תמיד, בכל ענייני
העבודה, וכמבואר בתניא¹⁹ "שקיום התורה
ומצוותיה תלוי בזה שיזכור תמיד עניין מסירת
נפשו לה". וכיוון שקיום התורה ומצוותיה תלוי
בזה שיזכור תמיד עניין מסירת נפשו לה". וכיוון
שקיום התורה ומצוותיה צריך להיות במשך כל
היום כולו ובכל ענייני האדם, כמו שכתוב²⁰ "בכל
דרכיך דעהו", נמצא, שעניין המסירות נפש צריך
להיות כל היום כולו.

אמנם, הזמן לעורר את כוח המסירות נפש - הוא
בימי החנוכה. חנוכה הוא הזמן שממנו יכולים
וצריכים לשאוב מסירות נפש על כל השנה כולה,
שכל העניינים שיעשה במשך השנה - הן ענייני
לימוד תורה וקיום המצוות, והן דברי הרשות -
יאיר בהם כוח המסירות נפש של יהודי, ועלידי זה
נעשים כל עשייתיו כלים לאלוקות, והוא מגלה
אחדות הוי' בכל ענייניו.

ועלידי העבודה דימי החנוכה, שהאדם מעורר
בעצמו כוח המסירות נפש שלמעלה מטעם ודעת,
שהוא עניין העצם שלמעלה מכוחות הגלויים -
עלידי זה מתעורר גם למעלה העצם שלמעלה
מהשתלשלות, "אתר דלא משתני" (כנ"ל).

ונרות חנוכה הם שמונה, כידוע¹⁰ שמספר שבעה
הוא בהשתלשלות, ומספר שמונה הוא למעלה
מהשתלשלות, ולכן אמרו רז"ל¹¹ שהכינור דלעתיד
יהיה של שמונה נימין, ועל-דרך זה בנרות חנוכה,
שענינם גילוי שלמעלה מהשתלשלות, מעין
דלעתיד, ולכן הם שמונה נרות.

ג

והנה לכאורה גם בנרות חנוכה ישנה הגבלה
- שהרי "ימי חנוכה תמניא אינון"¹², מיום כ"ה
כסלו ואילך, אבל שאר ימות השנה אין בהם העניין
דנרות חנוכה.

אמנם, הגבלה זו היא בנוגע לזמני השנה בלבד,
אבל כשמגיע זמן זה בשנה, כ"ה כסלו, ישנו העניין
דנרות חנוכה בכל שנה ושנה, ואין חילוק בין זמן
הבית לזמן הגלות.

ותירה מזה, שבימי החנוכה אין אפילו הגבלה
בנוגע לזמני השנה, כיוון שההארה מימי החנוכה
נמשכת ומאירה בכל השנה.

ואף שעניין זה ישנו גם בכל המועדים (כידוע¹³,
שהארת כל המועדים נמשכת על כל השנה), ואם
כן, לכאורה, אין זו מעלה מיוחדת בימי החנוכה,
הרי לאמיתו של דבר ישנו חילוק בין הארת כל
המועדים להארת ימי החנוכה, כי הארת כל
המועדים נמשכת רק בתפילות כל השנה מהשאיין
כן הארת ימי החנוכה נמשכת בכל היום כולו.

והעניין בזה:

ידוע¹⁴ שג' הרגלים - פסח, שבועות וסוכות - הם
כנגד אברהם, יצחק ויעקב, "שהמועדים נתקנו כנגד
האבות; פסח כנגד אברהם, דכתיב¹⁵ לושי ועשי
עוגות, ופסח היה; שבועות כנגד יצחק, שתקיעת
שופר של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק;

10. ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. ד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ח;
תש"ד; תש"ה (סה"מ תרע"ח עמ' רסט ואילך; תש"ד עמ' 188
ואילך; תש"ה עמ' 167 ואילך). וראה גם ד"ה בכ"ה כסלו שנאמר
בהתועדות פ"ב (תו"מ חכ"א עמ' 277 ואילך).

11. ערכין יג.

12. שבת כא.

13. ראה לקו"ת ברכה צח.

14. זח"ג רנ"ג, רע"ב. טווא"ח סו"ס תיז.

15. וירא יח.

16. וישלח לגיז.

17. טור שם.

18. ברכות כוב.

19. ספכ"ה.

20. משלי ג, וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

הסוגים דאיסור וטומאה וכו'²⁸ ומובן, שהשייכות בין המצוות השייכות לסוג אחד, היא גדולה יותר מאשר שייכותן עם מצוות אחרות.

ונוסף לזה מצינו שייכות גדולה עוד יותר בין שתי מצוות:

א) איתא בירושלמי בעניין לימוד תורתו של רשב"י "כגון אנו שעוסקין בתלמוד תורה אפילו לקריאת שמע אין אנו מפסיקין", כיוון ש"זה שינון וזה שינון ואין מבטלין שינון מפני שינון".

ב) מצינו בגמרא²⁹ בעניין לימוד התורה של בנו, ש"אם בנו זריז וממולח ותלמודו מתקיים בידו, בנו קודמו" ("למוד בנו, והוא יטריח אחר מזונות ויספיקנו"), שמזה מוכח שלימוד התורה של בנו נחשב כמו לימוד שלו ממש.

[כלומר: כאשר הממולח הוא אדם אחר שאינו בנו, אינו מחוייב ליתן ממונו כדי שילמד הממולח³⁰, כיוון שעלידי זה לא תהיה אצלו מעלת לימוד התורה, אלא מעלת "תמכין דאורייתא" בלבד, ולכן מוטב שילמד בעצמו. מה שאין כן כשהממולח הוא בנו, מחוייב ליתן ממונו שילמד בנו כיוון שלימוד התורה של בנו הוא כמו לימוד שלו ממש].

ונמצא מב' דוגמאות אלו, שנוסף על ההתאחדות הכללית של כללות המצוות, וכן ההתאחדות של המצוות שבסוג אחד, ישנו עוד אופן של התאחדות במצוות התאחדות גמורה ממש, שב' המצוות עניינם אחד, אלא שנעשה עלידי אדם אחר (כבדוגמא הב') או באופן אחר (כבדוגמא הא').

1

כשם שישנן כמה דרגות של התכללות במצוות התורה, כן הוא בנוגע לבניישראל שלהם ניתנו מצוות התורה:

כל ישראל מחוייבים בכל התרי"ג מצוות, שהרי רמ"ח מצוות עשה הם כנגד רמ"ח איברים, ושס"ה מצוות לאתעשה הם כנגד שס"ה גידים³¹, וכיוון שכל אחד ואחד מישראל יש לו רמ"ח איברים ושס"ה גידים, יש לו שייכות לכל המצוות.

אבל אף על פי כן, כשם שבמצוות ישנם כמה

וזהו הטעם שנרות חנוכה קיימים לעד ולעולמי עולמים, הן בזמן הבית והן בזמן הגלות, ואפילו בביאת המשיח, כמאמר רז"ל (לפי גירסא אחת)²¹ שלעתיד כל המועדים בטלים חוץ מחנוכה ופורים, כיוון שנרות חנוכה באים עלידי עבודת המסירות נפש, שעלידי עבודה זו יתגלו הגילויים דימות המשיח, ואפילו הגילויים דזמן התחיה, עד להגילויים דאלף השביעי "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"²².

ה

בעניין המצוות מצינו שכל מצווה כלולה מכל שאר המצוות²³. ומובן הדבר, דכיוון שכל המצוות באות מהקב"ה שהוא אחדות הפשוטה, ובמילא גם כל העניינים הקשורים עמו הם באופן של אחדות פשוטה, הרי כאשר רצונו יתברך שעניין מסויים יתבטא בריבוי פרטים דווקא, אזי כל פרט הוא בבחינת אחדות פשוטה, והוא כולל בתוכו את כל שאר הפרטים²⁴.

ועל פי זה מבואר בחסידות הטעם ש"העוסק במצווה פטור מן המצווה"²⁵ כיוון שכל מצווה, איזו שתהיה, היא מעין וכוללת את כל שאר התרי"ג מצוות²⁴.

ונוסף להתאחדות הכללית שיש בכללות המצוות – יש גם התכללות בסוגי מצוות מסויימים, דהיינו שכל המצוות השייכות לסוג אחד, יש ביניהן שייכות והתכללות גדולה יותר מאשר שייכותן עם מצוות אחרות.

ולדוגמא: מצוות עשה, ומצוות לא תעשה – שיש להם גדר מיוחד, המתבטא בדינים מיוחדים, כמו "עשה דוחה לאתעשה"²⁶, וכן שכל מצוות לא תעשה הם בחומר מלקות²⁷. ועל דרך זה ישנם

21. הובא באגרת הטיוול דרוש אות מ. ס' החיים ח"ג רפ"ו. וראה לקו"ש ח"ה עמ' 172 הערה 4.

22. תמיד בסופה.

23. ראה סה"מ תרנ"ה עמ' לו, המשך תרס"ו ס"ע ס"ח. עמ' תקכב. סה"מ קונטרסים ח"ב תלה.ב.

24. ראה גם שיחת ליל שמחת סכ"ד ואילך (תו"מ חכ"א עמ' 104 ואילך).

25. סוכה כה, סע"א. וש"נ.

26. שבת קלב.ב. ועוד.

27. ראה רמב"ם ה' סנהדרין רפ"ח.

28. ראה יבמות קג, סע"ב.

29. קידושין כט,ב. (ובפרש"י).

30. הל' ת"ת לאדה"ז פ"א ה"ז.

31. ראה זח"א קע,ב. ועוד.

שהם מופשטים מגופים, צריכים להעניין ד"תלמודו בידו" (גליא דתורה), ועל־אחת־כמה־זכמה שנשמות בגופים למטה זקוקים בהכרח לגליא דתורה, שבביל ברור העולם בכלל, ובייחוד ברור "עולם קטן" זה האדם⁴⁰.

ח

כמו־כן יש גם במצוות, גליא ופנימיות: הגליא – היא העשייה שבמצווה, והפנימיות – היא הכוונה שבמצווה.

אמנם, אף ששני עניינים אלו ישנם בכל המצוות, מכל־מקום, בכללות נחלקות המצוות לשני סוגים: יש מצוות שעיקר עניינן הבולט הוא העשייה (גליא) שבהן, ויש מצוות שעיקר עניינן הבולט הוא הכוונה (פנימיות) שבהן.

ובכללות – הרי זה החילוק בין חנוכה ופורים, כמבואר בלבוש⁴¹ (והובא בט"ז⁴²) ונתבאר בארוכה בתורת החסידות⁴³), שאף שבשניהם היה עניין המסירות־נפש, מכל־מקום, בפורים היה זה בשייכות להגוף, ובחנוכה – בשייכות להנשמה. ועל־פי־זה מובן, שבפורים בולט בעיקר הגליא שבמצווה, ובחנוכה בולט בעיקר הפנימיות שבמצווה.

וזהו הטעם שנס חנוכה היה בשמן, וכן תקנת חכמים בעניין ימי החנוכה היא על־ידי הדלקה בשמן, דקאי על פנימיות התורה, כידוע⁴⁴ שמים (וכן לחם) עניינם גליא דתורה, יין – עניינו רזין דתורה, ושמן – רזין־דרזין.

ועל־פי האמור לעיל, שהתחלקות הסוגים במצוות היא בהתאם לסוגים בבני־אדם, ולכל סוג בבני־אדם יש סוג מצוות השייך אליהם בייחוד – מובן, שמצוות חנוכה, שעניינה בשמן (שהוא־עניין הכוונה, רוחניות שבמצווה), היא מסוג המצוות השייך בייחוד לסוגי בני־אדם שהם בבחינת כהנים ברוחניות, שהם התלמידים הלומדים פנימיות התורה.

סוגים (כנ"ל), כן הוא בבני־אדם, שיש בהם כמה סוגים. והיינו, שנוסף על המבואר באגרת־הקודש³² שלכל אחד ואחד מישראל יש עניין (על־פי הגורל) שבו עליו להיות "זהיר טפי"³³, שהוא עניינו הפרטי של אדם זה – הנה מלבד זאת ישנה גם התחלקות סוגים כלליים, בהתאם להתחלקות הסוגים שבמצוות, ולכל סוג של בני־אדם ישנו סוג המצוות השייך להם בייחוד, וכמו המצוות שבכהנים, לויים וכו'.

וכמו כן ישנו סוג בני־אדם שהם כהנים ולויים ברוחניות – כמו שכתב הרמב"ם³⁴: "ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו כו'" – שעיקר עבודתם היא תורה ותפילה, שצריכים להיות שניהם, כמאמר רז"ל³⁵ "כל האומר אין לו אלא תורה כו' אפילו תורה אין לו", וכמו־כן לא מספיק תפילה בלבד, אלא צריך להיות גם ההמשכות שעל־ידי תורה, כפסק רז"ל³⁶ שצריך לילך "מבית־הכנסת לבית־המדרש".

ט

וכמו־כן יש התחלקות פרטים בתורה ותפילה גופא: בתורה יש גליא דתורה ופנימיות התורה, וכן בתפילה – יש גליא דתפילה, שהיא־עניין התפילה כפי שמדובר אודותיה בגליא דתורה, ויש גם "עבודה שבלב זו תפילה"³⁷, שזוהי פנימיות התפילה כפי שמבואר בפנימיות התורה.

ויש צורך בשני העניינים – הן גליא דתורה והן פנימיות התורה: גליא דתורה ללא פנימיות – אינה מספקת, שהרי חסרה כל הפנימיות; ולא־ידך, גם פנימיות התורה ללא גליא דתורה אינה מספקת, כמבואר בכמה מקומות³⁸ בעניין "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו"³⁹, שאפילו הנשמות שבגן־עדן,

32. סוס"ז.

33. שבת קי"ח, סע"ב.

34. סוף הל' שמיטה ויובל.

35. יבמות קט"ב.

36. ברכות בסופה. וש"נ.

37. תענית ב"א.

38. ראה לקו"ת ואתחנן ו"ג. שה"ש כ"ב, ד.

39. פסחים נ"א, וש"נ.

40. תנחומא פקודי ג, וראה אדר"נ ספ"א. ובכ"מ.

41. או"ח סע"ת ר.

42. שם סק"ג.

43. סה"מ תש"ח עמ' 118. סה"מ תש"א ע' 66. ועוד.

44. ראה שיחת נר ה' דחנוכה דאשתקד (לתמידי יתות"ל) ס"ה

(תו"מ ח"ח עמ' 315). וש"נ.

ואף שעניין זה הוא למעלה מהשתלשלות לגמרי, מכל-מקום, צריך שלא ישאר בבחינת מקיף, אלא להאיר על-ידו את "פתח ביתו מבחוץ" 45 תחילה את ה"חוץ" שבו גופא, הגוף ונפש הבהמית⁴⁷ [כפי שניתנה האפשריות לכך על-ידי זה שתורת החסידות המשיכה את העניינים ד"רזין דרזין" בהבנה והשגה, ובמילא יכולים הם לחדור גם בנפש השכלית, ועל-ידה – גם בנפש הבהמית ובגוף], ולאחרי כן – גם את ה"חוץ" הרחוק ממנו, ה"חוץ" של העולם, שגם הוא יואר בהאור ומאור שבתורה⁴⁸.

(קטעים משיחת ש"פ מקץ, שבת חנוכה, מבה"ח טבת, ה'תשח"י – תורת מנחם התועודיות כרך כ"א עמ' 287-290 – בלתי מוגה; ומשיחת יום א' פ' ויגש, מוצאי נר ה' דחנוכה, ה'תשח"י לתלמידי ישיבות תומכי תמימים לויבאוויטש, בחדרו הק' – שם עמ' 299-302 – בלתי מוגה)

47. ראה גם מכתב ח' טבת שנה זו – "בעניינים המדוברים בעת החלוקה כאן דהאי שתא כו' " (אג"ק חט"ז עמ' ר).
48. ראה שו"ת הרשב"א ח"א ס"ט. ובכ"מ.

מכל האמור מוכן, שימי החנוכה הם זמן מסוגל להתעורר ולהתחזק בלימוד פנימיות התורה, וכן בפנימיות עניין התפילה – "עבודה שבלב".

וכל זה באופן ד"מוסיף והולך", דהיינו להוסיף בתמידיות ("האלטן אין איין מוסיף זיין") מיום ליום ומלילה ללילה, בהתאם לההוראה מימי החנוכה, שהרי הלכה כבית-הלל ש"מוסיף והולך"⁴⁵, ועד שמגיעים (לא רק למספר שבעה, שהוא עניין שלימות ההיקף, אלא) למספר שמונה, שהוא למעלה מההיקף ולכן שומר את ההיקף⁴⁶, והרי זהו גם-כן עניין פנימיות התורה (ובפרט רזין דרזין), שהוא עניין שלמעלה מהיקף ההשתלשלות לגמרי.

45. שבת כא,ב.
46. ראה גם מכתב ח' טבת שנה זו (אג"ק חט"ז עמ' ר).

סיכום

נפש שלמעלה מטעם ודעת, מתעורר גם למעלה עניין העצם שלמעלה מהשתלשלות.

במצוות ישנו עניין ההתכללות – מצווה קשורה במצווה אחרת, או פוטרת מצווה אחרת. לעיתים יש קשר בין סוגי מצוות. לדוגמה, מצוות עשה שדוחות מצוות לא-תעשה, או לימוד תורה ע"י רשב"י שדוחה קריאת-שמע וכדומה.

גם בבני ישראל, שמחויבים בקיום כל המצוות, יש סוגים שונים. יש אנשים שניתנו להם מצוות מסוימות, כדוגמת כוהנים ולויים. ישנם 'כוהנים ולויים' ברוחניות, שעניינם הוא תורה ותפילה. גם בתורה, תפילה ומצוות גופא יש התחלקות – גליא ופנימיות. ועניינו של חנוכה, שמתבטא בשמן זית – שהוא עניין פנימיות התורה, ולכן שייך לכוהנים ברוחניות – הלומדים את פנימיות התורה. לכן, חנוכה הוא הזמן להתעורר ולהתחזק בלימוד פנימיות התורה, ופנימיות התפילה.

לנרות חנוכה מעלה גדולה, בכך שהם קיימים גם בזמן הבית וגם בזמן הגלות. אף שנרות חנוכה הם המשך של נרות המקדש, יש בהם מעלה יתירה לגבי נרות המקדש, מצד היותם מצווה מדרבנן, ו"חמורים דברי סופרים" ו"ערבים עלי דברי סופרים".

תוכן העניין: נרות חנוכה קשורים עם העצם שלמעלה מהשתלשלות, שעל-זה נאמר "אני הוי' לא שניתני", ואין מקום לשינויים והגבלות. זה נמשך גם למטה, ומתבטא בכך שמספר נרות חנוכה הוא שמונה, מספר שמורה על עניין שלמעלה מהשתלשלות. הארת ימי החנוכה נמשכת כל ימות השנה, במידה רבה יותר מאשר ההארה של כל אחד מג' הרגלים – שניתקנו על-ידי האבות, ולכן שייכים לתפילה שתיקן כל אחד מהם.

ובעבודת האדם: לכל חג יש עניין פרטי, אך עניינו של חנוכה הוא מסירות-נפש, שהיא עניין תמידי. הזמן לעורר את כוח המסירות נפש הוא בחנוכה, ועל-ידי שהאדם מעורר בעצמו את כוח המסירות-

מקץ – קץ הגלות!

לחיות עם רמז ברור לקץ הגאולה!

[...] בנוגע לפרשה שקוראים בשבת חנוכה: מיד כשיהודי שומע בקריאת התורה את המילה "מקץ" – מתעורר הוא: אהה! זה מרמז על קץ הגלות, וקץ הימים וקץ הימין. קץ הגאולה! לאחר מכן כאשר הוא קורא ושומע את ההפטרה – "ראיתי והנה מנורת זהב כולה גו" – הוא שומע מיד שמדובר בנוגע לגאולה העתידה!

(ש"פ מקץ ה'תנשא"א – התוועדויות תנשא"א חלק ב' עמודים 65-66)

לשבור הכותל 'המפסיק' ומשיח יהיה אצלנו!

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר כמה פעמים, שתקופה זו היא הזמן האחרון של הגלות, ו"הנה זה – משיח – עומד אחר כתלנו".

והעניין בזה:

"כתלנו" – קאי על הכותל המפסיק בין ישראל לאביהם שבשמים, שנעשה על-ידי העוונות, כמו שכתוב "עוונותיכם היו מבדילים גו".

וזהו "הנה זה עומד אחר כתלנו" – שמשיח כבר נמצא, אלא שהוא "עומד אחר כתלנו", אחר הכותל שאנו הקמנו (על-ידי העוונות), ועלינו רק לשבור את הכותל המפסיק, ומשיח יהיה אצלנו ("האָבן מיר משיח'ן")!

עניין המשיח – התחיל מיד בזמן החורבן, כמאמר הגמרא שכבר בשעת החורבן "נולד מושיען של ישראל". ומאז – הרי כמעט בכל דור ודור ישנו משיח, אלא שהדור לא זכה שמשיח יתגלה. ונוסף לזה (שמשיח נמצא בכל דור ודור, אלא שהדור לא זכה שיתגלה) – הרי ישנן בפרטיות שנים מסוימות, שעליהם היו "קיצים", וגם בשנים אלו לא זכה הדור שמשיח יתגלה. וכידוע שהיה הקץ של רש"י שלא זכו שיתגלה בו משיח, וכן הקץ על שנת ת"ח מהזוהר, שגם בו לא זכו שיתגלה משיח.

ועל דרך זה היה המאורע עם שלמה מולכו, שהיה מקובל גדול, ומסר נפשו להתווכח עם ה"אפיפיר" ברומי, ברצונו להביא את הגאולה. אלא שהדור לא זכה לכך, והוא עצמו זכה להישרף על קידוש השם (שבעל ה"בית יוסף" התפלל כל ימיו שיזכה לזה). ונשאר ממנו ספר, וכן "דגל" שתלוי בבית הכנסת (של המהר"ל) בפראָג, שזהו חיזוק לעניין הגאולה.

אלא שכל הנ"ל הוא בדורות שלפני זה, אבל עתה עברנו כבר כל עניינים אלו כו', "כלו כל הקיצין", וכפי שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שעתה הצית כבר הקב"ה את חומות הגלות.

על כל אחד לדעת שהדבר תלוי בו. ישנם עדיין "פכים קטנים" שצריכים לבררם, ועל כל אחד לדעת שהכוונה היא אליו – שהוא צריך לברר "פכים קטנים" אלו, ועליו מוטל התפקיד להפיץ את מעיינות תורת החסידות.

ופעולות אלו – ישברו את ה"כותל" המפסיק, ונזכה לביאת משיח בגילוי, למטה מעשרה טפחים.

(תורת מנחם ה'תשי"ד כרך יא, עמ' 160-161)

להאזין לנרות החנוכה

עלייה מדורגת

הסדר של הדלקת נרות חנוכה הוא שבליילה הראשון מדליקים נר אחד, בליילה השני - שני נרות, וכן הלאה, עד שבליילה השמיני דולקים כל שמונת הנרות. נמצאנו למדים מכך הוראה חשובה בעבודת ה': אין להתחיל מיד עם שמונה נרות, כי זה קשה מדי; אלא בהכרח להתחיל בנר אחד. וגם לאחר שהדליק נר אחד, אינו יכול להדליק ביום השני שמונה נרות, ואף לא שלושה נרות, אלא עליו לצעוד ולהתקדם בהדרגה. רק כך, שלב אחר שלב, יגיע לשמונה נרות. עבודת ה' דורשת עלייה מדורגת והליכה מן הקל אל הכבד. דווקא עלייה עבודה מסודרת זו זוכים ומגיעים למדרגות נעלות.

(משיחת כ"ק אדמו"ר - בלתי מוגה)

בזה:

(א) אין לחכות עד שהחושך יחדור פנימה אל הבית ואז להילחם בו, אלא יש לצאת אל ה'חוץ' ולהאירו.

(ב) אינו מדליק נר בביתו לחוד ונר בפתח הבית לחוד, אלא אותו נר עצמו המאיר את ביתו הוא גם שמאיר את החוץ. כלומר - יש להשתדל להביא את זולתו לאותה המדרגה בעבודת ה' ("מהדרין מן המהדרין") שהוא בעצמו אוהו בה. אין אדם רשאי להתנהג בעצמו באופן של "מהדרין מן המהדרין" ואילו עם הזולת יסתפק בעבודה של "כשר בדיעבד"...

(משיחת שבת קודש פרשת וישב תשל"ז - בלתי מוגה)

מצווה גוררת מצווה

יש השואלים: איך אפשר להיות בטוח שדרך התורה היא הדרך האמיתית?
נרות החנוכה משיבים על כך בפשטות: מטבע האדם שכאשר הוא עובר עבירה הרי הוא מתחרט על כך תוך זמן קצר והדבר נעשה מאוס בעיניו. מנגד, כשעושה דבר טוב מתעורר בו חשק לשוב ולעשותו. זוהי ההוראה מנרות חנוכה - אם הדלקת נר היום, ומחר אתה רוצה להדליק שוב נר, הרי זהו סימן מובהק שאמש עשית דבר נכון וטוב.

(משיחת שבת קודש פרשת מקץ תשל"א - בלתי מוגה)

מצווה מאירה

כשם שבטיפה אחת מן הים משתקפת כל השמש כולה (בדיוק כמו בים הגדול), כך יש מצוות פרטיות שבהן משתקפים עניינים כללים של כללות המצוות. עניין המצווה בכלל היא "נר" ו"אור", כדכתיב, "כי נר מצווה ותורה אור". תכונה זו באה לידי ביטוי גלוי באותן מצוות הקשורות בנר ואור בגשמיות, כמו נרות המקדש, נרות שבת ויום טוב, ועוד.

בנרות חנוכה יש הוספה מיוחדת, שמצוותם היא "על פתח ביתו מבחוץ". הנרות גלויים לעין כל עובר ושב והכול רואים כי הם מאירים את ה'חוץ' כפשוטו. נרות חנוכה מאירים גם את ה'חוץ' הרוחני - חושך הגלות; 'גלות', תרתי משמע - גלות כפשוטה וגלות פנימית (החושך של החטא ויצר הרע שהוא הוא סיבת הגלות כפשוטה).

(לקוטי שיחות, כרך י, עמ' 282)

ה'שמש'

מקומו של ה'שמש' הוא למעלה משאר הנרות. הטעם הפשוט הוא "שאם בא להשתמש ישתמש לאותו נר".

אך יש לומר: השמש הוא בדוגמת הכהן המדליק נרות המקדש. והטעם הפנימי לזה הוא - מי שמדליק את 'נר ה' נשמת אדם" של חברו מתעלה לדרגה עליונה אף ממדרגתו של האדם שאת נשמתו 'הדליק'.

(לקוטי שיחות)

על פתח ביתו מבחוץ

נרות חנוכה מזכירים לנו את חובתנו להאיר גם את ה'חוץ' ואת הזולת המשוטט בו. שני עניינים

ניצוצי רבי

מאת הרב מרדכי־מנשה לאופר

מצפים ל'דמי חנוכה' מהקב"ה

המשמעות של "מעות חנוכה" מהקב"ה כפי שהסביר הרבי בשנת תשס"י • הרבי משגר 'דמי חנוכה' לחניכי מחנה־החורף של חב"ד במרוקו בחורף תשד"מ • הילד שקיבל 2 דולרים בט"ו בשבת בתור 'דמי חנוכה' • החסיד שקיבל 50 מטבעות (!) בתור 'דמי חנוכה' • איזה שימוש עשה הרבי ב־150\$ ששיגרה אחת מנשות אנ"ש כ'דמי חנוכה' • איך הגיב הרבי לחנוכיה עבודת־יד שקיבל ליו"ד שבת תש"ל?

כלי לאלוקות.

ציון לרגצ'ובי בענין צפנת פענח

בהזדמנות ציין הרבי בכתב יד קדשו לצפנת פענח הלכות מתנות עניים פרק ט' הלכה ב', ושם נאמר:

עי' ירוש' פ"ג דדמאי ה"א ולקמן בהל' שמיטה ספ"ח דגם בקופה נקט שם שמקבלין פת וצ"ל דבשביעית התקינו כן כדי שיוכלו לקבל גם מהחשודים על השביעית וזה היה נוהג עד חנוכה כמבואר בדברי רבינו בהל' שמיטה פ"ד ה"ו ומאז ואילך היו מקבלין מעות וזה סמך למנהגנו שמקבלין מעות חנוכה.

360 פרנק כ'דמי חנוכה' למשתתפי מחנה החורף במרוקו

ביום ז' טבת תשד"מ כתב הרבי לתמימים שנסעו לעבוד במחנה־החורף במרוקו (מנחם מענדל רסקין, מנחם מענדל מטוסוב ושלוש שריקי):

דו"ח ופ"נ [נתקבל] ות"ח ת"ח

המצו"ב [=המצורף בזה] יחליפו בממון מרוקו

ישנו מנהג ישראל ליתן "מעות חנוכה" – שזהו ענין של השפעה נוספת, היינו, שנוסף לכך שבכל השנה נותנים להם כל צרכיהם במזון ולבוש, בגשמיות וברוחניות, נותנים להם גם "מעות חנוכה".

וכיון ש"מנהג ישראל תורה הוא", נכלל גם מנהג זה בהענין ד"מה שהוא מצוה לבניו לעשות הוא בעצמו עושה", ולכן, צריך הקב"ה ליתן לכל בני ישראל – שהם בניו – "מעות חנוכה", דהיינו, השפעה נוספת, כמו שנתבאר לעיל בענין סוד שורש וסוד תוספות.

– דברים אלו נאמרו ע"י הרבי בהתוועדות שבת קודש פרשת מקץ תשח"י ('תורת מנחם' כרך כא עמ' 296-295), כשהוא מוסיף:

לא איכפת לי אם ענין זה נקרא בשם "מעות חנוכה" או בשם אחר, אבל העיקר הוא שתומשך השפעה נוספת, היינו, שלא זו בלבד שיהיה לבני ישראל כל צרכיהם (לא בצימצום אלא) בהרחבה, אלא עוד זאת, שתומשך להם השפעה בלי גבול: "והריקותי לכם ברכה עד בלי די"!

צריכים רק להבהיר – סיים – שריבוי ההשפעה וריבוי התענוג לא תגרום לכך שיהיו שקועים בגשמיות, אלא שינצלום באופן שיעשו מהגשמיות

חמישים מטבעות בדיוק

אחת מנשות אנ"ש שיגרה לרבי בראש־חודש סבת תשל"ו \$150 בתור 'דמי חנוכה', שישתמש בהם לבריאות כטוב בעיניו.

הרבי הורה ל"מזכירות" להשתמש בכסף להוצאות הנוסעים להתעסק במבצע־הקודש ב"עשרים לארץ־הקודש־תבנה־ותכונן כמדובר". כלומר:

עשרים דולר שוגרו לארץ־הקודש - לאלה שהתעסקו שם במבצעים (ראה 'אגרות־קודש' כרך לא עמ' עו).

וקצת באותו נושא: מענה שכתב הרבי למזכירות לגבי חלוקת דמי חנוכה ממנו לחיילי צה"ל ('מבית המלכות' א' עמ' 226):

"לטלפן להרב אפרים וולף שי', וישמסור לכולם שהמטבעות יתנו שם שהרי אי־אפשר לשלוח מאכן וכו".

בשנת תש"ל שיגרה אשה יהודיה מטינק שבניו־ג'רזי מתנה לרבי חנוכייה מעוצבת עבודת יד לרגל מלאת עשרים שנה לנשיאותו בצירוף ברכות ואיחולים.

הרבי, שלא רצה לקבל מתנות, שיגר לה תמורה כספית עבור עבודתה, וכתב לה בין השאר (מורה לדור נבוך א, עמ' 140):

אני מעריך עמוקות את המתנה ליום השנה, החנוכייה שעיצבת, היא מרשימה כדמות המראה העתיק שלה, והיא כמוכן סמלית מאוד מאוד. כפי שהייתה לי הזדמנות להזכיר לפני כן, אחד המסרים הבולטים של נרות חנוכה הוא שליהודי אסור לעולם להיות מרוצה מהמצב של "האור", ככל שיהיה משיע רצון ביום מסוים, אלא הוא חייב להוסיף הארה נוספת, עבור עצמו והסובב אותו, מיום ליום.

ברצוני לשבח אותך במיוחד על התובנה שלך בכך שנתת לחנוכייה זאת צבע וציפוי שמסמלים עתיקות רבה. זה מתאים מאוד, משום שכתוב בתלמוד שבגלל ההתרוששות שהיהודים סבלו בזמן הדיכוי באותם ימים, לא היתה להם מנורת זהב בבית־המקדש, אלא הם נאלצו להשתמש במנורה שעשויה מבדיל (ראש השנה כד, א).

ויתנו דמי חנוכה להחוננים בהמתנה חורף שי' שבהדרכתם (שהרי פעולת חנוכה נמשכת)

אזכיר עה"צ [=על הציון], הרבי צירף 360 פרנק.

דמי חנוכה בט"ו בשבט

אחד מאנ"ש שהיה רגיל לנסוע לרבי בדרך כלל ליו"ד שבט, נכנס באחת השנים עם בנו ל'יחידות' בט"ו בשבט.

הרבי פנה לבן, ושאל אותו האם קיבל "חנוכה געלט" (דמי חנוכה) מהרבי. הבן השיב: "לא".

אז העניק לו הרבי שני שטרות של דולר, באומרו: זה עבור דמי חנוכה.

חמישים מטבעות בדיוק

שח הרה"ח ר' מאיר שי' זאיינאץ מברזיל ('חיים של ברכה', עמ' 110): "שנה אחת נסעתי לחתונה שהתקיימה בימי חנוכה.

"יום אחד שמעתי שהרבי מחלק דמי חנוכה לילדים. נסעתי ל־770, בתקווה שאולי הרבי ייתן גם לי דמי חנוכה. עמדתי וחיכיתי למעלה בלובי של הכניסה.

"כאשר הרבי עלה מבית־המדרש עם ר' לייבל גרונר, שאחז בידיו קופסא גדולה, הוא ראה אותי ושאל את ר' לייבל אם יש לו חבילה סגורה של דיימ'ס (שמכילה בדיוק חמישים מטבעות), כדי שייתן לי דמי חנוכה. ר' לייבל ענה לרבי שכבר לא נשארה אף חבילה סגורה, ויש רק מטבעות בודדים.

"הרבי עשה תנועה בראש הק' והגיב: "אה...". הכניס את ידו לכיסו, לקח בידו הק' חופן של מטבעות 'דיים' כמו באקראי, נתן לי ואמר: "דא איז חנוכה געלט" [=זה דמי חנוכה] ובירך אותי.

כשיצאתי מהמקום, מניתי את חופן המטבעות שהרבי נתן לי, ומצאתי שהיו שם לא פחות ולא יותר מחמישים מטבעות בדיוק (!) של עשר סענט, כמו שיש בכל חבילה סגורה. ויהי לפלא...".

בדרכי החסידים

מאת מ. אברמסון

מתנות החתונה

בסיום חודש כסלו, שבו מלאו תשעים שנה לחתונת הרבי והרבנית בווארשא בשנת תרפ"ט, נתאר כמה ממתנות החתונה – "דרשה געשאנק" – שקיבל הרבי באותה עת מאישים שונים שנכחו בחתונה, וכן מאישים שנבצר מהם להשתתף בשמחה הגדולה. בעיקר נעמוד על מתנה מיוחדת במינה שקיבל הרבי – אגרת בגוף כתב יד קודש כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע

ספרים

בין המתנות שקיבל הרבי כ"דרשה געשאנק" נמנים הספרים הבאים:

[א] ספר 'אור המאיר' מאת המחבר הגאון ר' מאיר שפירא מלובלין (שכיהן אז כרבה של פיעטרקוב), שאף רשם הקדשה מיוחדת על דף השער.

[ב] ספר 'אור שמח' שחיבר הגאון ר' מאיר שמחה הכהן מדווינסק, שבשערו רשם הרבי: "מספרי מנחם שניאורסאהן, י"ד כסלו ה'תרפ"ט" (וכך רשם על עוד ספרים שקיבל).

[ג] ספר 'פינות הבית' מאת הג"ר צבי יחזקאל מיכלזון מפלונסק, חבר ועד הרבנים בווארשא.

[ד] ספר 'שם משמואל' מאת האדמו"ר ר' שמואל בורנשטיין מסוכטשוב.

[ה] ספר 'ישמח משה', שני כרכים, שנדפס בברלין בשנת תרפ"ח, נשלח מאת הרה"ח ר' עזריאל זליג סלונים ע"ה מירושלים.

[ו] ספר 'חדושי הרמב"ן' כרך ראשון, על סדר מועד ונשים, נדפס בירושלים תרפ"ח, נשלח מאת הרב אליהו מיכל היילפרין מירושלים, כפי שנחרט על הכריכה באותיות זהב.

[ז] ספר 'לב האריה' מאת הר"ר אהרן אריה ליב מאירוביץ מריגא. בחודש אייר של אותה שנה – תרפ"ט – שיגר הרבי אל המחבר את הערותיו אשר נכתבו "בעברי בין דפי הספר בעיונא בעלמא" (ראה ברשימות' חוברת סח).

מעות, מנורת חנוכה וכתבי"ד

פרט לספרים הללו הידועים לנו, ידוע על מתנות נוספות שהעניקו רבנים וחסידים שונים. באחת הרשימות נכתבו – בכתיבת ידו של אדמו"ר הרי"צ נ"ע – שלושה שמות של אישים שהעניקו "דרשה געשאנק לחתונתי" (כפי שהוסיף הרבי בכתיבת ידו על הרשימה): ר' אברהם ווייס מווארשא, ר' שמואל שמוטקין מווארשא, וכן הרה"צ ר' בן ציון יהודה ליב טווערסקי, שככל הנראה העניקו סכומי כסף ע"י אדמו"ר מוהרי"צ.

מהסבא הר"ר אברהם שניאורסאהן מקשינוב קיבל הרבי מנורת חנוכה של אביו הרה"ק רבי ישראל נח מניעז'ין.

בחודשים הבאים לאחר החתונה, חודשי החורף תרפ"ט, יקבל הרבי שתי מתנות יקרות נוספות: המתנה הראשונה, נתקבלה מאת אביו הגאון המקובל רבי לוי יצחק אב"ד יקטרינוסלב – תשובה בגוף כתב יד קודש כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' נ"ע שכתב אל הר"ר יצחק יואל אב"ד לובען. תשובה זו נדפסה ע"י הרבי בשנת תש"ו בתוך 'שער המילואים' (כרך ראשון סי' לד; ושוב נדפסה בשו"ת 'צמח צדק' יו"ד סי' שכט). בהערות שם ציין הרבי את מקורה של התשובה: "המכתב אצלי".

המתנה השניה, נתקבלה מאת דודרזקנו של הרבי, החסיד ר' מנחם מענדל ינובסקי ע"ה – אגרת בגוף כתב יד קדשו של כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע, ועליה נעמוד בשורות הבאות.

מברסלב לחב"ד: אגרת אדמו"ר הזקן

הר"ר מנחם מענדל ינובסקי - אחיו של זקנו של הרבי, הר"ר מאיר שלמה ינובסקי - שימש כשוחט ובודק בעיר קרמנצ'וג ובד בבד היה בעל מנגן גדול, כפי שהעיד עליו אדמו"ר הריי"צ "הנה הוא שו"ב מומחה וגם מנגן גדול" (אג"ק מוהריי"צ, יא, עמ' קלט).

שנים רבות קודם לכן, העניק ספר נדיר ויקר המציאות בנגלה במתנה לידי אדמו"ר הרש"ב, וכפי המסופר אדמו"ר הרש"ב "לקח הספר וחבקו ללבו וכו' וגם אמר עליו כמה דברי שבה וחיבה" (לקוטי סיפורים, מהדורת תשנ"ב, עמ' רב; מהדורת תשס"ב עמ' רפטרצ).

בכ"ה שבט תרפ"ט, למעלה מחודשים אחרי החתונה, שיגר הרמ"מ את האגרת הנ"ל בגוף כתב יד קדשו של רבינו הזקן אל נכד אחיו - הרבי.

אגרת זו נדפסה לאחרונה בספר 'אגרות קודש' אדמו"ר הזקן, מהדורת תשע"ב, עמ' תיז. האגרת נועדה 'לידידי מו' ליב נ"י, ולהשערת העורך, אגרת זו וכן האגרת שנדפסה לפניו, עוסקות באותו ענין - השתדלות להציל אדם פלוני מפני רודפיו הקמים עליו.

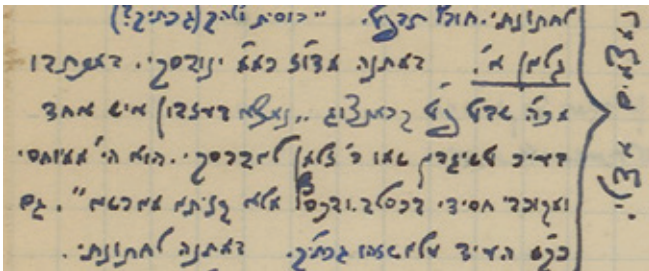
כיצד הגיעה אגרתו המקורית של רבינו הזקן לידינו של הרמ"מ ינובסקי?

זאת קוראים אנו במכתבו של הדוד אשר הועתק על-ידי הרבי אל אחת מרשימותיו הפרטיות. וכך כתב הרבי על אגרת זו אשר נתקבלה "במתנה מדודי-זקני רמ"מ ינובסקי. במכתבו מכ"ה שבט [תר"פ] קרמנצ'וג: "נמצא בעזבונו איש אחד בעיר טשיגרין שמו ר' זלמן ליוברסקי, הוא הי' ממיוחסי ומקורבי חסידי ברסלב. ובכסף מלא קניתיו מיורשיו. גם כק"ש [אדמו"ר הריי"צ] העיד עליו שזהו גוף-כתב-יד-קודש. במתנה לחתונתי".

פרטים נוספים על כתב היד הזה מופיעים בספר 'אורות באפילה' (זכרונותיו של הרה"ח ר' מאיר אבצן, עמ' 127), מאשר שמע המחבר מפי הרמ"מ ינובסקי עצמו:

"איש אחד הי' אצלו כתב יד קדש מאדמו"ר הזקן

נבג"מ ובא אל הרב מ"מ [ינובסקי], ואמר לו, אם יתן לו עבור הכתיב עשרים וחמשה ר"כ זהב יתן לו את הכתיב. והשיב הרב ר' מ"מ: תן לי הכתיב ואשלחנו אל כ"ק אדמו"ר, ואם יסכים אדמו"ר שזה כתביד קדש מאדמו"ר הזקן אשלם סכום הנ"ל, ונתן הכתיב לרמ"מ ושלחו אל

כתב יד קודשו של הרבי המתאר את מתנת החתונה שקיבל מהרמ"מ ינובסקי

כ"ק אדמו"ר. "ביום הבהיר י"ד כסלו תרפ"ט יום כלולות כ"ק אדמו"ר שליט"א עם הרבנית תליט"א - ממשיך הכותב בספורו - היינו בביתו של רמ"מ וקרא לפנינו מכתב מה שקיבל מאדמו"ר מהוריי"צ נבג"מ בזה הלשון: הכתיב הוא כתב יד קדשו של אדמו"ר הזקן. אין דער וועלט איז פאראן נאָר אַכט כתב יד קדשו וואָס מיר האָבן ניט, די כתביד וואָס געפינען זיך אין חאַרקאָוו זיינען ניט קיין אמת'ע כתב יד'ן, וכתב סימן לזה די כתב יד'ן פון אדמו"ר הזקן איז וויא מיט לעכעלעך (=בעולם קיימים שמונה (מסמכי) כתבי יד קודש בלבד של אדמו"ר הזקן, והם אינם מצויים בידינו. כתבי היד הקיימים בחרקוב, אינם אמיתיים, וכתב סימן לזה, שכתב ידו של אדמו"ר הזקן נראה כמחורר, ואם הרמ"מ יסכים שישאר הכתב יד קודש אצל כ"ק וישלח לו כתב יד שלו (מובן שהרמ"מ הסכים לזה)...".

בשולי הדברים יש להעיר, כי ר' זלמן ליוברסקי "ממיוחסי ומקורבי חסידי ברסלב", כפי שנזכר לעיל במכתבו של הרמ"מ ינובסקי אל הרבי, היה ככל הנראה מצאצאיו של הרה"ק ר' נחמן מברסלב עצמו. כמדומה שזקנתו היא מרת חיה בת הרה"ק ר' נחמן הנ"ל, שאחר שנתאלמנה נישאה לרבי אהרן זסלבסקי מקרמנצ'וג, בנה של הרבנית פריידא בת רבינו הזקן.

(בהכנת רשימה זו נעזרנו בס' 'שנים ראשונות' שיצא לאור ע"י חברת ג'עם)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת מקץ ל' בכסלו – א' דראש־חודש, ו' דחנוכה

קוראים למפטיר בספר השלישי בפרשת נשא "ביום השישי...". הגבהת וגלילת ספר שלישי. הפטרה: "רני ושמחי" (זכריה ב, ד-ז), ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטרת שבת ראש־חודש "כה אמר ה', השמים כיסאי..."; "והיה מידי חודש..."; "ויצאו וראו..."; "והיה מידי חודש... (ישעיה סו, א. כג. כד. כג)⁵⁴, ולאחר־מכן פסוק ראשון ואחרון מהפטרת 'מחר חודש': "ויאמר לו יהונתן..."; "ויאמר יהונתן לדוד: לך לשלום..." (שמואל־א כ, יח. מב). קרא הפטרה אחרת – קורא אחריה 'רני ושמחי', ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלא ברכה.⁵⁵ אין אומרים 'אב הרחמים'.

מוסף: 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תיקנת שבת', ונזכר: עד שלא סיים תפילתו – חוזר ומתחיל 'אתה יצרת', ואם סיים תפילתו – חוזר לראש התפילה.⁵⁶ יום התוועדות (בית־רשאת ובית־עוז). ובוודאי אפילו בשבתות החורף יש לחלק ההתוועדות או לסדרה באופן כזה, שיוכלו המשתתפים בה להמשיך ההתוועדות בסעודת שבת בבתיהם.⁵⁷ מנחה. אין אומרים 'צדקתך'.

יום ראשון, א' בטבת ב' דראש־חודש, ז' דחנוכה

מוצאי שבת קודש

אין מאחרים תפילת ערבית כליכך כמו בכל מוצאי שבת קודש.⁷ כשמדליקים נר חנוכה בבית־הכנסת אחרי ערבית, נוהגים להדליקו לפני עלינו.⁵⁸ המדליק יודא שאמר 'אתה חוננתנו', ואם שכח לאומרה – יאמר תחילה התיבות 'ברוך המבדיל בין קודש לחול'. אחר־כך מבדילים. הסדר בבית: הבדלה, נר־חנוכה, וייתן לך.⁵⁹

אומרים 'יעלה ויבוא' נוסף על 'ועל הניסים'. בערבית אין מכריזים 'יעלה ויבוא' לאחר 'השכיבנו' מחשש הפסק, אבל מזכירים זאת לציבור בטפחה על השולחן. שכח לומר 'יעלה ויבוא' בתפילת ערבית, ונזכר לאחר שאמר "ה'" של 'המחזיר שכינתו לציון' – אינו חוזר.⁴⁹ אין לומר 'הנרות הללו' בשבת,⁵⁰ מלבד הסיים "על ניסין...".⁵¹

* מי שבירך ברכת־המזון בשתי הסעודות הראשונות של השבת, ואמר 'ועל הניסים' אך שכח לומר 'רצה', ונזכר לאחר שהתחיל ברכת 'הטוב והמטיב' (אפילו אמר רק מילת 'ברוך' בלבד⁵²) – חוזר לראש, ואומר 'רצה', אבל אין צריך להזכיר 'ועל הניסים'.⁵³

תפילות שבת קודש

שחרית: לאחר חזרת הש"ץ: הלל שלם, ואברהם זקן, זבדיה, קדיש תתקבל. שיר של יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

מוציאים שלושה ספרי־תורה. בראשון קוראים לשישה עולים בפרשת השבוע – מקץ. לאחר מכן, מניחים את ספר־התורה השני על הבימה. הגבהה וגלילה. אחר־כך קוראים לשביעי בספר השני בפרשת פינחס "וביום השבת... ובראשי חודשיכם...", מניחים את הספר השלישי על הבימה ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. אחר־כך

49. שו"ע סי' תכב ס"א, וראה שו"ע אדמוה"ז סי' קיד ס"ז וסו"ס רצד.

50. בש"פ מקץ, שבת חנוכה תשמ"ב, לאחר השיחה הראשונה, אמר הרבי "שבת זאגט מען ניט [=בשבת אין אומרים] 'הנרות הללו'" (נשמט מההנחה בלה"ק, אך נמצא בהנחות הת' מהתוועדות זו), ומאו לא ניגנו זאת עוד בבית־חינו בשבת.

51. בשנים תשמ"ט – תשנ"ב החל הרבי לנגן בשבתות כמה פעמים את הסיים בלבד: "על ניסין...".

52. שו"ע אדמוה"ז סי' קפח ס"ט. סידור אדמוה"ז.

53. שו"ע אדמוה"ז סי' קפח סעיף יד. ולכאורה גם לדעתו אין איסור להזכיר (ריכוז הדעות בנושא – בס' 'ביורי־הלכה – תנינא' או"ח ח"א עמ' שעא).

54. לקוטי־שיחות כרך לה, עמ' 191 הערה 34.
55. לוח כולל־חב"ד (כל הקטע).
56. שם, וע"ע ב'התקשרות' גיליון תקי"ז (עמ' 15 הערה 5), פרטים שונים בדיון זה.
57. אג"ק כרך י עמ' ד, ועיי"ש עמ' סט.
58. כך נהגו במניין של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.
59. ספר־המנהגים.

שחרית

הלל שלם, ואברהם זקן, זבדיה, קדיש תקבל. שיר של יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום. מוציאים שני ספרייתורה, בראשון קוראים בפרשת ראש-חודש, כהן: "וידבר... רביעית ההין", לוי: "עולת תמיד... ונסכה", ישראל: "ובראשי חודשיכם...". בספר השני עולה הרביעי בפרשת נשא "ביום השביעי...", חצי קדיש. אשרי, ובא לציון [ואין הש"ץ מסיימו בקול⁶⁰], יהללו, הנחת תפילין דרבנותם, קריאת-שמע, פרשיות 'קדש', והיה כי יביאך, שש זכירות, חליצתן [הש"ץ יאמר איזה מזמור, כדי לומר אחריו את הקדיש⁶¹], חצי קדיש, תפילת מוסף.

"מצווה להרבות בסעודת ראש-חודש", ולכן יש המוסיפים מאכל מיוחד בסעודת היום לכבוד ראש-חודש, מלבד ההוספה לכבוד החנוכה⁶².

יום שני, ב' בטבת

ח' דחנוכה – זאת חנוכה'

על כל אחד ואחת לנצל יום זה: להשלמת נתינת דמי-חנוכה (מי שטרם נתן – "לתפוס" ולעשות זאת עוד בחנוכה, וכל המקדים הרי זה משובח, ועכ"פ בסמיכות הכי קרובה לחנוכה⁶³), וגם מי שכבר נתן – להוסיף עוד⁶⁴. להשלים הפעולות ד'מבצע חנוכה, עד לתכלית השלימות⁶⁵; ולעשות 'סך-הכול' מכללות העניין דחנוכה, על כל השנה כולה, להאיר את העולם כולו ב"נר מצווה ותורה אור"⁶⁶. לשם כך יש לערוך התוועדות נוספת ביום זה⁶⁷. יש ללמוד ביום זה את מאמר רבינו הזקן (או על כל פנים חלק ממנו) המבאר מעלת 'זאת חנוכה', והעיקר 'לחיות' עמו⁶⁸.

שחרית: כבימים הראשונים: הלל שלם, חצי קדיש, קוראים לכהן "ביום השמיני... מלאה קטורת", ללוי עד "בן צורישידי", ולשלישי – "ביום התשיעי... כן עשה את המנורה". אשרי, ובא לציון, קדיש תקבל, 'בית יעקב' עד גמירא.

ב'זאת חנוכה' הורה הרבי שלא לכבות את הנרות אחר תפילת המנחה, ושיישארו דלוקים גם בצאת החנוכה⁶⁹.

אחרי החג

שיירי הפתילות שדלקו ושיירי השמן שבחנוכייה (לא שבבקבוק) – אם לא התנו עליהם תחילה – עושים להם מדורה בפני עצמם ושורפים אותם⁷⁰.

חודש טבת

מצווה לפרסם את תשובת הרבי, במענה לשאלה אם לערוך חתונה [בחצי השני של רוב החודשים, וכן] בזמנים מסויימים שהיה מנהגו⁷¹ שלא לקיים בהם חתונה: "הגבלות בימינו אלה בנוגע לימי חתונה – מלבד המפורשים [=בשולחן-ערוך], כמובן ופשוט – המביאים לדחיית ואיחור זמן החתונה, מביאים בכמה וכמה מקרים, בעוונותינו הרבים, למכשולים בענייני צניעות וכו' דחתן וכלה, וד"ל. וצריך-עיון גדול ביותר: הכדאיות הן, או אדרבא?! [ולכן עצתי בכלל – שלא לאחר זמן חתונה]"⁷².

יום חמישי

ה' בטבת – ד'ידן נצח'

דידן נצח

היום בו ד'ידן נצח⁷³ באופן גלוי, לעיני כל העמים

– ההוראה: 'התוועדות' תשמ"ט ח"ב עמ' 86. מאמר של הרבי ליום זה – ד"ה הנ"ל, ס' המאמרים מלוקט ח"ד עמ' קט (ובהוצאה החדשה לפי החודשים ח"ב עמ' קצג).

69. יומן תשכ"ה אות קס (וכן בכ"כ שנים).

70. שו"ע ונו"כ סי' תרע"ז ס"ד. ביאור-הלכה שם.

71. כנדפס בס' המנהגים ס"ע 76. ובאג"ק דלהלן סוף ההערה הבאה.

72. צילום כ"ק – 'מאוצר המלך' ח"א עמ' 310 (בקשר לחתונה בחציו השני של החודש, וראה שם עמ' 305, 311). זאת בנוסף

להוראות דמות שפורסמו בנדון ב'התקשרות' גיליון קסא עמ' 18 – כל זה במקום ההסתייגות שהיתה בעבר מעריכת חופה

בחודשי טבת ושבת, כמ"ש גם באג"ק ח"ה עמ' נב, ח"י"ח עמ' טז, ובפרט בח"ז עמ' פח.

73. ראה סיפור חז"ל אודות הכרזה זו – ויקרא רבה פכ"ד, ג.

60. כי אז יתחייב לומר ח"ק מייד, כפי שהורה הרבי – ראה

'התקשרות' גיליון תסו עמ' 15 הערה 16.

61. ספרי-המאמרים (ליקוט) לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב, ח"ב עמ' שטו. אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ח"כ עמ' רפג.

62. ראה שו"ע או"ח סי' תיט וכפ"החיים שם ס"ק ד.

63. 'התוועדות' תשמ"ט ח"ב עמ' 96, ותש"נ ח"ב עמ' 92.

64. 'התוועדות' תש"נ שם.

65. 'התוועדות' תשמ"ט ח"ב עמ' 90.

66. שם עמ' 95. וראה 'התוועדות' תש"נ ח"ב עמ' 92,88.

67. 'התוועדות' תש"נ ח"ב עמ' 92,88.

68. המאמר: ד"ה ביום השמיני – ליקוטי-תורה, דרושי שמע"צ פוג, (בסופו פחב, מתייחס במפורש ל'זאת חנוכה'). הגהות

הצמח-צדק: אורי-התורה, חנוכה (כרך ה), דף תתקס"ב, א.

מההוראות ("אבן הבוחן" דניצחון הספרים) דיום זה: להוסיף בקביעות עיתים לתורה, כולל ובמיוחד לימוד ברכים, ולכל לראש – לימוד [משניות, ועל דרך זה בספרים שנפדו] המביא לידי מעשה, עד ללימוד ההלכות ברמב"ם ושו"ע ונו"כ ועד לפנימיות התורה, ולעורר רבים לזה.⁷⁶

רכישת ספרי קודש – שיהיו בכל בית יהודי פרטי, וגם בחדר האוכל, ספרי יסוד (נוסף לחומש, סידור, תהילים, ובבית חסידי – גם ספר התניא וכו') כולל ובמיוחד ספרי הלכה למעשה בחיי יום-יום, שילמדו בהם לעתים קרובות. וכן שלכל ילד וילדה יהיו ספרי קודש משלהם ("תניא קטן"), בחדרם, ויסבירו להם שלא יחששו מקריעה ברוב השימוש, כי אז אדרבה יקנו להם ספרים חדשים ומהודרים עוד יותר. וכן לדבר עם המו"לים ומוכרי הספרים על הנחה מיוחדת לרכישתם, וכל הזריז בכל זה הרי זה משובח, כולל גם על-ידי הזמנה מראש כ'מנוי' ("פרענומעראנטן") המקבל את הספר תיכף ומיד בצאתו לאור. וכן לקיים מנהג ישראל לתת מתנה לחתן – ש"ס, ולכלה – סידור 'קרבן מנחה' (ובימינו אלה – ספרי הלכה בעניינים השייכים להנהגת הבית "בלשון ברורה ודרך קצרה" בלה"ק, או מתורגם לשפת-המדינה), וכל המרבה הרי זה משובח. וכן לתת ספרי קדש כמתנה, גם לילדים, לקראת שמחה פרטית או יום-טוב.⁷⁷

(בבית-המשפט הפדרלי), בנוגע לספרי וכתבי רבותינו נשיאנו שבספריית ליובאוויטש, בשנת תשמ"ז.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הכריז על יום זה כיום סגולה ועת רצון לדורות.⁷⁴ כמרכן יצא בקריאה קדושה להוסיף ולהרחיב את ספריית-אגודת-חסידי-חב"ד ליובאוויטש, וכן לייסד ספריות תורניות ציבוריות ולהרחיב גם את הספרייה הפרטית של כל אחד ואחד, במיוחד של ילדים ב'בית חב"ד' הפרטי שלהם, בספרי רבותינו נשיאנו ובספרי קודש בכלל.

מדבריו במעמד השמחה: "כמו בעת מאסרו וגאולתו של רבנו הזקן, הרי בעל השמחה והגאולה למד מכל האירועים הוראות בעבודת ה', ואחת המסקנות שלו היתה להוסיף ביתר שאת בהפצת המעיינות חוצה. לאור כל זה ברורה ההוראה האלוקית הנצחית בקשר לאירוע הנוכחי, שדווקא מן הטעונונים וההאשמות כאילו אגודת-חסידי-חב"ד, כולל הספרייה שבה נמצאים הספרים וכתבי דא"ח, איננה בשימוש עבור הפצת המעיינות חוצה, הרי דווקא מטעונונים אלו יש ללמוד עתה להגביר עוד יותר את הפצת תורת רבנו ולימודה ביחיד וברבים מתוך שמחה עצומה והתלהבות, שמחה פורצת כל גדר."⁷⁵

משמעותה בעבודת ה' נתבארה ב'התוועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 243.

74. בסיום חזרת הש"ץ ביום זה (בשנת תשמ"ז), החל הש"ץ (הרה"ר ר' זאבייחזקאל ש"י הכהן כ"ץ) לומר קדיש. הרבי הביע תמיהה על כך, ונענה שיש (ואכן היה) חתן בבית-הכנסת.

75. תקציר – ע"פ 'מי חב"ד'. בשעתו נמשכה השמחה שבעת ימים, כאשר בכל יום היה הרבי אומר שיחה מיוחדת. בשיחת ש"פ יגש אמר בין השאר: "יש להכריז ולפרסם שבימינו אלה נמצאים אנו בזמן (ומקום) מיוחד, אשר, לא נותר בו אלא עניין אחד ויחיד – והייב אדם לומר בלשון רבו, כלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר: 'עמדו הכן כולכם, לבניין בית-המקדש העתידי בניית דוד

מלכא משיחא!" (התוועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 203). השיחה האחרונה, אור ל"ב טבת, הוקדשה להצעות להכנות לקראת יו"ד שבט, לכל אי"ש ולכל ישראל, אנשים נשים וטף, ביניהן הוספה בתורה ובצדקה, כולל בהפצת המעיינות חוצה, עריכת 'בחינות' ע"י 'עשה לך רב' של כל אחד ואחת מדי עשרה ימים, ודיווח מלא עליהן לרבי (שם, עמ' 236).

76. 'התוועדויות' תשמ"ח ח"ב עמ' 164-174. סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 211-212.

77. 'התוועדויות' תשמ"ח שם עמ' 171-173, תשמ"ט שם עמ' 103. סה"ש תשנ"ב עמ' 227, 360, 488.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעני' ע"ה דייטש